

POSTANOWIENIE

Dnia 26 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący)

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa S.M.
przeciwko Wspólnocie Mieszkaniowej [...] w W.
o ustalenie nieistnienia uchwały, uchylenie uchwały,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 26 października 2021 r.,
zażalenia powódki na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 22 czerwca 2020 r., sygn. akt VI ACa [...]

**uchyla zaskarżony wyrok pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego przed Sądem
Najwyższym w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 lipca 2018 r. Sąd Okręgowy w W. ustalił nieistnienie uchwały Wspólnoty Mieszkaniowej [...] Nieruchomości przy ul. B. w W. o nr (...), wydanej w przedmiocie wyrażenia zgody na demontaż barier ochronnych przy oknach w lokalu nr (...) w budynku nr (...) przy ul. B. w W. oraz zasądził od pozwanej Wspólnoty na rzecz powódki S.M. kwotę 200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Wyrok Sądu Okręgowego w W. został zaskarżony apelacją wniesioną przez pozwaną, która zarzuciła naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233

i art. 328 § k.p.c. oraz art. 321 k.p.c. i art. 323 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c., a także naruszenie prawa materialnego, tj. art. 73 § 1 k.c. w zw. z art. 77² k.c. i w zw. z art. 77³ k.c. oraz art. 104 w zw. z art. 103 § 1 k.c.

Wyrokiem z dnia 22 czerwca 2020 r. Sąd Apelacyjny w (...) uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania pozostawiając mu rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny w (...) stwierdził, iż Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, gdyż orzekł jedynie o części żądań pozwu. Powódka bowiem w pozwie zgłosiła żądanie uchylenia uchwały, a jako żądanie ewentualne – żądanie ustalenia nieistnienia tej samej uchwały. W tej sytuacji roszczenie główne i ewentualne opierały się na przeciwstawnych i wykluczających się twierdzeniach, pierwsze żądanie opierało się na twierdzeniu, że uchwała istnieje, ale winna podlegać uchyleniu, drugie, że uchwała nie istnieje. W ocenie Sądu drugiej instancji, takie sformułowanie żądań pozwu oznacza wystąpienie kumulacji roszczeń, a nie – jak przyjął Sąd pierwszej instancji – wystąpienie z żądaniem ewentualnym.

Sąd Apelacyjny w Warszawie zarzucił także, iż Sąd Okręgowy naruszył art. 328 § 2 k.p.c. poprzez zaniechanie wskazania, ile łącznie głosów właścicieli lokali uznał za oddane nieważnie. Ponadto stwierdził, że Sąd Okręgowy nie odniósł się do potwierdzenia czynności zdziałanej przez pełnomocnika przez jego mocodawcę, ani do potwierdzenia dokonanych czynności przez głosujących, których karty do głosowania zostały złożone w kopiach, nie wiadomo zatem, czy głosy te uznał za oddane ważnie, czy też nie. W wytycznych co do dalszego postępowania Sąd Apelacyjny wskazał, że ponownie rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy powinien ustalić, z jakimi roszczeniami procesowymi wystąpiła ostatecznie powódka, a w dalszej kolejności powinien rozstrzygnąć o wszystkich zgłoszonych żądaniach, dokonać stosownych ustaleń co do przyjętego we Wspólnocie sposobu głosowania, a także wyjaśnić w sposób poddający się kontroli, w jaki sposób sprawdził poprawność kwestionowanego wyliczenia głosów oddanych za podjęciem uchwały.

Zażalenie na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 22 czerwca 2020 r. wniosła powódka. Zarzuciła w nim naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. oraz art. 386 §§ 1i 2 k.p.c. w zw. z art. 386 § 4 k.p.c. poprzez uchylenie wyroku Sądu pierwszej

instancji, „mimo niewystąpienia przesłanek procesowych, tj. nieważności postępowania, nierozpoznania istoty sprawy lub konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości”. Skarżąca zarzuciła także naruszenie art. 193 § 1 w zw. z art. 193 § 3 k.p.c.; art. 212 § 1 w zw. z art. 299 k.p.c.; oraz art. 233 § 1 i art. 328 § 2 k.p.c. W konkluzji wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie Sądowi pierwszej instancji apelacji do ponownego rozpoznania. Ponadto wniosła także o rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jeżeli Sąd drugiej instancji ocenił, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy i na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony apelacją wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, kognicja Sądu Najwyższego rozpoznającego zażalenie wniesione na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. obejmuje zbadanie, czy zaistniała w sprawie sytuacja procesowa należy do kategorii sytuacji polegających na nierozpoznaniu istoty sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013, Nr 4, poz. 54; z dnia 10 stycznia 2013 r., IV CZ 166/12, nie publ.; z dnia 5 lipca 2013 r., IV CZ 65/13, nie publ.; z dnia 5 marca 2015 r., V CZ 126/14, nie publ.). Gdy przyczyną uchylenia zaskarżonego wyroku przez Sąd drugiej instancji była również ocena, że wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, Sąd Najwyższy musi z kolei zbadać, czy w istocie w okolicznościach sprawy dla jej merytorycznego rozstrzygnięcia zachodzi konieczność przeprowadzenia tego postępowania w całości.

Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wtedy, gdy Sąd pierwszej instancji zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, błędnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna unicestwiająca roszczenie albo przesłanka wykluczająca jego skuteczne dochodzenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936, poz. 315, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2015 r., V CZ 126/14, nie publ.). Przykładem jest oddalenie powództwa z powodu błędnego przyjęcia, że dochodzone roszczenie jest przedawnione (por. postanowienia Sądu Najwyższego

z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, nie publ., z dnia 2 czerwca 2016 r., I CZ 32/16, nie publ.), przy założeniu jednak, że Sąd jednocześnie nie zbadał kwestii istnienia dochodzonego roszczenia.

W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny w (...), zarzucając Sądowi Okręgowemu w W., że ten pozostawił poza oceną szereg żądań pozwu oraz okoliczności faktycznych stanowiących przesłanki właściwego zastosowania prawa materialnego, w rzeczywistości nie wywiązał się z ciążącego na sądzie odwoławczym obowiązku w postaci rozpoznania sprawy w instancji apelacyjnej (art. 378 § 1 k.p.c.). Jeśli według Sądu drugiej instancji dokonana przez Sąd Okręgowy ocena stanu faktycznego w powyższym zakresie, nie była wystarczająca lub była niepełna, to na Sądzie Apelacyjnym spoczywał obowiązek, aby ocenę tę w niezbędnym i odpowiednim zakresie poszerzyć, w szczególności dokonać dodatkowych ustaleń faktycznych i uwzględnić dodatkowe lub inne podstawy prawne oceny żądań powoda.

W rozpatrywanej sytuacji nie można przyjąć, że doszło do nierozpoznania istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c.

Sąd Okręgowy powinien zatem przeprowadzić w niezbędnym zakresie postępowanie dowodowe i samodzielnie dokonać dalszych ustaleń faktycznych oraz dokonać własnej oceny prawnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2017 r., I CZ 1/17, nie publ., i z dnia 3 lutego 2017 r., II CZ 146/16, nie publ.). W systemie apelacji pełnej Sąd drugiej instancji kontynuuje – w granicach zaskarżenia – merytoryczne rozpoznawanie sprawy (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 r., Nr 6, poz. 55).

Gdy Sąd drugiej instancji, rozpoznając sprawę (art. 378 § 1 k.p.c.), zmienia lub uzupełnia ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, wymaganie zaskarżalności orzeczeń wydanych w pierwszej instancji (art. 78 Konstytucji RP) i dwuinstancyjności postępowania sądowego (art. 176 ust. 1 Konstytucji RP) nie zostaje naruszone (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 marca 2003 r., SK 8/02, OTK-A 2003, Nr 3, poz. 20, postanowienia Trybunału

Konstytucyjnego z dnia 14 maja 2013 r., Ts 216/12, OTK-B 2013, Nr 5, poz. 498, z dnia 6 października 2015 r., OTK-B 2015, Nr 5, poz. 446).

W rezultacie zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. jest w okolicznościach sprawy w pełni uzasadniony.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze w związku z art. 394¹ § 3 oraz art. 108 § 2 w związku z art. 391 § 1, z art. 398²¹ i z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.